

Vijf Dorpen in 't Groen
Secretariaat
Postbus 65
6865 ZH Doorwerth

Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)

omgevingsloket@odrn.nl

[cc: wolter.ziggers@odra.nl](mailto:wolter.ziggers@odra.nl)

Renkum, 20 februari 2024

Betreft: zienswijze MER Smurfit Kappa Parencó

Zaaknummer: W.Z22.106187.02.

Geachte heer/mevrouw,

Mede namens de vereniging Mooi Wageningen wil de vereniging Vijf Dorpen in 't Groen het volgende onder de aandacht brengen.

Historie

De vereniging Vijf Dorpen in 't Groen heeft de ontwikkelingen bij Smurfit Kappa Parencó (SKP) met toenemende belangstelling gevolgd, vooral sinds de herstart van Papiermachine 2 in 2016. Deels deden we dit via leden die in de werkgroep BOP (Belangengroep Omwonenden Parencó) zaten, een werkgroep die inmiddels is opgegaan in onze vereniging. We namen deel aan besprekingen met Parencó en zijn opvolger SKP sinds najaar 2016. We waren ook vertegenwoordigd in de Klankbordgroep Parencó en de daaropvolgende Omgevingsdialoog.

Met het opstarten van de PM2 als verpakkingspapiermachine kwam er een enorme toename van overlast van stank, lawaai en trillingen en klachten daarover in het dorp Renkum. Inwoners richtten samen de BOP op en Vijf Dorpen werd vanwege haar doelstellingen, kennis en expertise erbij betrokken.

Opvallend is dat er diverse malen in de aangeleverde MER verwezen wordt naar stukken en onderzoeken en de vergunning van vóór 2016. De fabriek produceerde in de jaren 2009-2016 steeds minder. De PM2 heeft zelfs een aantal jaren stilgelegen. Uiteraard was het ook een totaal ander product dat er werd geleverd vóór 2016. De fabriek ging in 2009 in productie omlaag van 500.000 ton krantenpapier naar 250.000 ton grafisch papier.

In het dorp Renkum was er in die jaren van teruglopende productie van grafisch papier weinig overlast met dit product en deze hoeveelheid. Dit bleek ook uit een telefonisch leefbaarheidsonderzoek dat in 2007 werd uitgevoerd en wat indertijd, terwijl het onderzoek veel ouder was dan 2 jaar, is gebruikt om de oude vergunning van Parencó toe te passen voor de opstart met fluting en lining op de PM2.

Op dit moment draait er een complete recyclingindustrie op de oude vergunning van een papierfabriek. Dat er een revisie van deze vergunning moet komen is evident voor onze verenigingen. Wij vinden het wel belangrijk dat deze revisievergunning het huidige tijdsbeeld en de huidige behoeften van omwonenden en de omgeving en natuur weerspiegelt.

MER algemeen

Vijf Dorpen in 't Groen en Mooi Wageningen hebben kennisgenomen van de door Smurfit Kappa Parenco bij de provincie ingediende MER. Wij hebben wederom alle stukken zelf grondig bestudeerd en deels ook laten bestuderen door deskundigen. In algemene zin valt het ons op dat er nog steeds slechte of geen nulmetingen zijn gedaan. Daarmee wordt het beoordelen en ook achteraf toetsen van de aannames van de besparingen en reducties op allerlei vlakken schier onmogelijk, zelfs, en misschien wel juist vooral bij onze deskundigen. Het valt ons ook op dat dezelfde zaken wel op andere wijze zijn opgeschreven. Dat leverde vooral veel leeswerk op.

Het ontbreekt aan een duidelijk overzicht waarin alle milieuaspecten van de huidige situatie en hun onderlinge samenhang zijn weergegeven. De vergunde situatie wordt vaak als uitgangspunt gekozen en er wordt weinig rekening gehouden met de BBT en de BREF, vooral in relatie tot een gewenste situatie en verscherpte standaarden in de toekomst. Het lijkt er nog steeds op dat SKP niet op alle onderdelen heeft voldaan aan wat de commissie-m.e.r. naar aanleiding van het document "Reikwijdte en Detailniveau" en de eerste versie van de MER heeft aangegeven als wenselijk onderzoek voor deze fabriekslocatie.

Wij zien onvoldoende samenhang tussen de verschillende documenten in de MER. Door de slechte vergelijkbaarheid ten gevolge van steeds weer andere gekozen uitgangspunten (jaartallen, metingen, eerdere onderzoeksrapporten) lijkt het erop dat deelonderzoeken op afwijkende uitkomsten en conclusies komen. Ook de verwijzingen naar deelonderzoeken (die dat over en weer doen) maakt het beoordelen er niet eenvoudiger op. Het is onduidelijk waarom bepaalde BBT- of BBT+-maatregelen alleen in bepaalde varianten zouden kunnen worden uitgevoerd.

Op ons komt deze MER over als een opsomming van zaken die toch gedaan moesten worden voor de fabriek maar net zo goed zonder ombouw gedaan zouden kunnen worden. Heat recovery en energiebesparing kun je altijd doen, niet per se als verbetering van het proces, maar ook omdat je dat verplicht bent aan je omgeving—zeker als er een dorp en een Natura 2000 gebied zo dichtbij liggen.

In diezelfde naturomgeving gaat de N225 worden aangepast met onderdoorgangen en wordt de dijk doorgestoken om ruimte voor de rivier te maken. Wij maken ons ernstige zorgen over de kwaliteit van dit rivierwater als dat benedenstrooms van SK Parenco het Renkums Beekdal instroomt. Het bevoegde gezag voor de lozingen van SK Parenco op de rivier is Rijkswaterstaat. Het is jammer dat het traject voor de vergunning die zij afgeven wel gelijktijdig loopt met het traject richting de aanvraag van een revisievergunning, maar niet in samenhang daarmee. Wij beschouwen het ontbreken van een document over de lozingen op en de onttrekkingen uit de rivier als een omissie in de MER.

Variant 3

In de MER ontbreekt het derde alternatief, namelijk dat van een complete beëindiging van de activiteiten van SKP. De wet milieubeheer beschrijft dat redelijke alternatieven moeten worden onderzocht. Beëindiging zou een groot aantal positieve milieueffecten hebben. Deze positieve effecten zouden moeten worden beschreven in de MER.

Vanwege de overproductie van karton en papier zijn er nogal wat fabrieken gesloten de afgelopen jaren. Ook SK Parenco geeft zelf aan pas over te willen gaan op fase 2 als dat opportuun is. Wij wegen hun eigen oordeel dus mee, wat ongetwijfeld gaat over de

afnemende vraag naar verpakkingspapier en papier in het algemeen—daarmee vinden wij variant 3 een redelijke optie. Wij beschouwen sluiting zelfs het meest milieuvriendelijke alternatief. Wij noemen dit in onze zienswijze variant 3.

In de MER zien we dat er nog steeds bij alle alternatieven die nu door SKP worden beschreven dat er enorme hoeveelheden aardgas wordt gebruikt, en dat neemt niet veel af als er ook biogas zal worden gebruikt—omdat de productie stijgt. In het huidige tijdsgewricht is dat bijna onethisch.

SK Parenco schrijft in haar uitingen zelf dat ze fase 2 alleen zullen uitvoeren als het opportuun is. Daarmee wordt in deze MER verzocht aan het bevoegd gezag om een vergunning te verlenen die zo ruim is, en zoveel ruimte laat, dat SKP naar eigen believen kan handelen en er weinig perspectief is voor verbeteringen op korte termijn.

Wij zijn er bang voor dat, gezien de huidige omstandigheden in het geheel, fase 2 nooit zal aanbreken. Juist omdat veel van de beschreven, eigenlijk noodzakelijke, verbeteringen en besparingen op emissie, grondstoffen en brandstoffen pas zullen worden uitgevoerd als dat een economisch voordeel oplevert voor Smurfit Kappa. Dat betekent dat er voor de natuur en het dorp Renkum met alle inwoners te weinig verbeteringen zullen zijn.

Hieronder een samenvatting van onze bevindingen.

1. Emissietoets

We hebben de indruk dat SKP shopt in de verschillende BREFs en BBTS naar gelang de de uitkomsten haar goed uitkomen.

Wij zijn van mening dat de K62 (de afval mee-verbrandingsinstallatie) onder de BREF afvalverbranding valt, omdat er in onze optiek wel degelijk ongesorteerd huisvuil wordt verbrand. Dit is een van de voorwaarden van artikel 5.2 van de BBT-conclusies afvalverbranding. Op pagina 11, 3.3.1 van de emissietoetsing SK Parenco wordt beschreven waarom men hier niet aan zou moeten voldoen. In de grondstof oud papier en karton die gesorteerd wordt bij SK Parenco, zit dusdanig veel afval van verschillende soort, dat deze “rejects”, aangemerkt kunnen worden als ongesorteerd huisvuil. Ook hier wordt, zowel in alternatief 1 als alternatief 2 de milieuwinst uitgesteld tot fase 2.

VOS analyse. Het is ons een raadsel waarom metingen van 2017 hierbij worden opgevoerd. Er wordt weliswaar per bron gemeten, maar de optelsom van de bronnen en de menging van de bronnen hebben wel degelijk gevolgen en betekenen een belasting voor de natuur en het dorp. Daarom zijn wij van mening dat er wel degelijk een vergunning aangevraagd zal moeten worden ten behoeve van de VOS emissie.

Aan de Emissiegrenswaarden van de K62 en K81 worden voor wat betreft NOX en NH3 niet voldaan. Wij zijn van mening dat voor de nieuw af te geven vergunning minimaal moet worden voldaan aan de wettelijke grenswaarden hiervoor.

2. ZZS-inventarisatie in grond- en hulpstoffen

We vinden de gebruikte onderzoeken te oud op dit gebied; het jongste onderzoek is van 2018. Bovendien wordt onvoldoende inzichtelijk gemaakt wat de consequenties zijn bij een verhoogde productie en een verandering van productieproces.

3. ZZS-emissies naar lucht

Ditzelfde geldt voor de emissie naar de lucht van ZZS. We vinden het bijvoorbeeld niet zorgvuldig dat er geen rekening wordt gehouden met de eventuele uitstoot van zulke stoffen bij transportbewegingen van- en naar het terrein. Alweer is het loskoppelen van onderdelen in hoofdstukjes in de stukken van SKParenco er debet aan dat de totale emissie van een stof slecht te beoordelen valt, laat staan de cumulatieve uitstoot van meerdere stoffen.

Hoe diesel in dit hoofdstukje wordt gezien is een mooi voorbeeld hiervan. In andere onderdelen van de MER, die ogenschijnlijk niets te maken hebben met ZZS, valt te lezen dat er in het productieproces en bij de zuivering van het afvalwater bijvoorbeeld, stoffen vrijkomen die wel degelijk, zeker in grotere hoeveelheden, te kwalificeren zijn als potentiële ZZS, zoals N₂O. Dit wordt ongefilterd afgegas bij de biogasinstallatie. Daar komen ook CH₄ en CO₂ vrij (deze opsomming is slechts een indicatie).

Bij het transport en bij de verbrandingen in de diverse ketels komen PAK's vrij. Hoewel SKP aangeeft in de afgelopen jaren de uitstoot van PAK's te hebben teruggedrongen zal deze zeker weer gaan stijgen met de toename van transport over weg en water. Bovendien leveren de materialen die in alle varianten van de scenario's 1 en 2 genoemd worden als brandstof voor de K62 bij die verbranding PAK's op.

PAK's zijn zeer persistente stoffen die lang in de lucht de bodem en water kunnen blijven. Ze kunnen lang in de lucht de bodem en het water achterblijven en zo ook in de voedselketen terecht komen. Deze PAK's veroorzaken wetenschappelijk bewezen schade aan DNA, hormonen en het immuunsysteem van mensen en dieren. De vraag is of het terecht is dat in de MER dit wordt beschouwd als een aanvaardbaar risico van uitstoot. Ook in het luchtkwaliteitsonderzoek had hier veel meer aandacht voor moeten zijn.

4. Luchtkwaliteitsonderzoek

Allereerst de volgende opmerking: Wij vinden het gebruik van een referentiekader uit 2014, dus van 10 jaar oud, hier niet juist, met name omdat de PM_{2.5} in die tijd niets produceerde.

De Atlas voor de leefomgeving van het RIVM hanteert andere grenswaarden dan de geldende Europese grenswaarden, namelijk die van de WHO. Renkum zit ruim boven de advieswaarde van WHO van 5 µg/m³ PM_{2.5} volgens de monitor. De berekening in het MER-rapport spreekt over 11 µg/m³ (huidig).

Gezien de wens om de productie te verhogen en gezien het feit dat daarmee alleen al de vervoersbewegingen zullen stijgen, is de kans aanzienlijk dat er een onwenselijke situatie ontstaat voor mens en milieu. De emissie van vrachtwagens hangt af van verschillende factoren, zoals het type motor, de brandstof, de snelheid, de belading en de rijomstandigheden.

Volgens de emissiefactoren die het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat jaarlijks publiceert, stoot een vrachtwagen gemiddeld ongeveer 0,1 gram PM10 per kilometer uit, en ongeveer 0,07 gram PM2.5 per kilometer². Dit betekent dat ongeveer 70% van de PM10 emissie van vrachtwagens bestaat uit PM2.5.

Wij vinden het onderzoek niet duidelijk genoeg aandacht besteden aan deze uitstoot. De hoeveelheden vrachtwagens, de soorten, de toename van vrachtschepen en de afstanden die ze afleggen, gecombineerd met het aantal keren stoppen en starten en de lage snelheid op het terrein, en bij de verkeerslichten en slagbomen voor het terrein, leiden samen tot een indicatief hogere uitstoot dan wij hier terugvinden.

Wij geloven daarom ook niet dat er niet overschreden zal worden, al helemaal niet ten opzichte van een onderzoek uit 2014. In alle onderzoeken van bijlage 7 vinden we steeds 2014 als referentie; de fabriek draaide toen bijna niet.

Er kan dus ook niet worden gesteld dat de hoeveelheden verkeer in 2014 nauwelijks afweken van nu. Ook zonder de aanwezigheid van SKParenco zou er niet voldaan worden aan de WHO advies normen; des te meer reden om te kiezen voor variant 3.

We lezen voorts dat er in fase 1 een toename zal optreden van de uitstoot van stikstof. Ook voor wat betreft PM10 en NO₂ zit Renkum ruim boven de advieswaarden van de WHO. Het is onbegrijpelijk dat er aan de WHO-norm is getoetst met een waarde uit 2014, aangevuld met aannames.

Hieruit blijkt dat het onderzoek vooral gericht op juridische normen, en niet op de werkelijke gevolgen voor milieu en gezondheid. In dit onderzoek (en ook elders in de MER-stukken) worden hoofdzakelijk relatieve emissiegrenswaarden besproken c.q. als uitgangspunt genomen. Voor de milieueffecten als verzuring en vermesting is vooral de absolute hoeveelheid NO_x relevant. Bovendien dient niet alleen te worden gekeken naar de depositie op Natura 2000-gebieden, maar ook naar de gevolgen voor andere natuur en bodems in Nederland, alsmede naar de bijdrage van SKP aan de achtergronddepositie/stikstofdeken.

5. Stikstofdepositie onderzoek.

SK Parenco staat op plaats 54 in de top-100 van stikstofoxiden-bronnen (bron: www.emissieregistratie.nl, gegevens over 2019) en is daarmee in Gelderland de grootste emissiebron van stikstofoxiden. Het is tevens de grootste industriële piekbelaster van de provincie, en de vierde van Nederland. (Volgens de emissieregistratie bedroeg de emissie van stikstofoxiden in 2019 overigens 153 ton). We hebben gezien dat de gemelde uitstoot in tonnen de afgelopen jaren is gedaald tot 114,1 ton in 2022, maar daar kunnen wij zonder inzicht in de productie geen conclusie aan verbinden.

De MER geeft alleen af- en toenames van N-deposities weer, maar geen absolute depositiewaarden en totalen op de belangrijkste voor N-gevoelige habitattypes in Natura 2000 Veluwe en Rijntakken. Dit is extra relevant nu recent de KDW voor bepaalde habitats op de Veluwe naar beneden zijn bijgesteld. Een koppeling met een relevante 0-meting ontbreekt. De daadwerkelijke effecten van de diverse alternatieven/varianten zijn hierdoor niet inzichtelijk. In variant 2 neemt de biogasproductie toe en daarmee de verbranding van biogas. Hierdoor neemt ook de emissie van zwaveldioxide toe. Onduidelijk is welk (verzurend) effect zowel de bestaande emissie als de mogelijke emissietoename, alsmede de bijbehorende deposities hebben op de omliggende Natura 2000 gebieden.

Ook bij alternatief 1 moeten meer maatregelen genomen om de omgeving recht te doen. De bouwwerkzaamheden in alle alternatieven dragen in zichzelf al bij aan een verhoging van de stikstofdepositie. Bouwwerkzaamheden die ook nodig zijn voor Renkum en omgeving en niet doorgaan vanwege de enorme uitstootoverschrijdingen mede als gevolg van de aanwezigheid en uitstoot van SKP. Variant 3 leidt ook daarom tot de grootste besparingen, op lange -en korte termijn. Dat zou Gelderland en de Gelderse Natura 2000 in een klap verder in de goede richting helpen.

6. Geuronderzoek

In het gehele aangeleverde onderzoek wordt het Gelders geurbeleid uit 2017 gehanteerd terwijl ten tijde van het indienen van de MER, december 2024, een nieuw beleid in Gelderland was vastgesteld. Dit betekent o.a. dat waar in de onderzoeken wordt gezegd dat er geen nieuwe geurbronnen bij zullen komen, dit in strijd is met het vastgestelde beleid. Iedere verandering aan het proces en de installatie moet worden beschouwd als een nieuwe bron.

Vanwege de strijdigheid met het Europese recht, die voorgaat boven het Gelders geurbeleid dient de geuremissie van SKP zonder hedonische weging in het MER te worden beoordeeld. Hedonische weging wordt alleen in Nederland toegepast en geeft in diverse gevallen in Nederland (zoals Noord-Brabant) ernstige problemen bij het bepalen van het aanvaardbaar geurniveau.

Voor IPPC-installaties¹, zoals SKP is het gestelde in artikel 2.3 a, lid 2, van het Activiteitenbesluit van bijzonder belang:

"In afwijking van het eerste lid is deze afdeling, met uitzondering van de artikelen 2.4, tweede lid, en 2.8, niet van toepassing op emissies naar de lucht van een IPPC-installatie indien en voor zover voor de activiteit of het type productieproces BBT-conclusies voor deze emissies zijn vastgesteld op grond van artikel 13, vijfde en zevende lid, van de EU-richtlijn industriële emissies". Dit geldt dus ook voor de beoordeling van geur en de technieken om geuremissie te verminderen en te monitoren.

BBT 7 van voornoemd Uitvoeringsbesluit BBT-conclusies voor de papierindustrie schrijft maatregelen voor om de geuremissies bij de papierbranche te verminderen. Voornoemde paragraaf 2.9.14 van de BREF papier, pulp en karton is verder het kader voor de beoordeling van de geur. In het Uitvoeringsbesluit dan wel in de bijbehorende BREF-papier, pulp en karton komt het woord hedonisch (hedonic) niet voor.

Paragraaf 4.6 van de BREF-monitoring (*JRC Reference Report on Monitoring of Emissions to Air and Water from IED Installations*) heeft betrekking op monitoring van geur. Deze BREF geldt ook voor SKP.

In paragraaf 4.6.2 van deze BREF worden de definities met betrekking tot geur vermeld. De hedonische waarde (hedonic tone) wordt gedefinieerd als: *the perceived pleasantness or unpleasantness of the odour*.

In de daaropvolgende paragraaf 4.6.3 worden de Europese meetmethoden EN 13725 en EN 16841-1 of -2 behandeld. In paragraaf 4.6.4 worden de toegepaste geurmonitoring in Ierland

¹ Definitie IPPC-installatie in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo): installatie voor industriële activiteiten als bedoeld in bijlage 1 van richtlijn nr. 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (RIE).

en Engeland beschreven en in paragraaf 4.6.4.3 de geurmethode, die in Frankrijk en in Duitsland worden toegepast. VDI 3882 Part 2:1994 heeft betrekking op het bepalen van de hedonische waarde van geur.

In paragraaf 4.6.5 van de BREF-Monitoring wordt aangegeven wat de Europese Commissie doet met het aspect geur bij het opstellen of herzien van BREF's.

“The impact of odour emissions depends on a number of factors including the distance to the receiver, the local meteorological conditions, the type of source, the odour type, the individual perception, the hedonic tone and the emission rate. Because of these factors, BAT conclusions generally focus on techniques to prevent or reduce odour emissions. In a few cases, BAT on odour monitoring were also defined. In 2017, the TWG for the review of the BREF for Waste Treatment (WT BREF) decided to set a BAT-AEL for odour emissions from the biological treatment of waste as an alternative to the BAT-AEL for ammonia emissions”.

Wij willen derhalve benadrukken dat uitgaan van uitsluitend hedonische waarden als uitgangspunt niet toepasbaar is. We zijn van mening dat de omgeving en de beleving en gezondheid van de bewoners daar meer van waarde is. We willen daarom het gezondheidsrapport van de GGD uit 2023 onder de aandacht brengen. Hieruit blijkt geenszins dat de stank afneemt. De GGD concludeert dat er sprake is van een gezondheidskundig onwenselijke situatie dankzij de geur van SKP.

7. Akoestisch onderzoek

Dit is een punt van zorg in verband met de zeer nabije bebouwing van het dorp Renkum. Bij uitbreiding van productie en -capaciteit wordt gevreesd voor meer overlast. Ook kan de te verwachten toename van vervoersbewegingen voor overlast zorgen. Het bedrijf zegt zelf meer geluidsruimte nodig te hebben dan nu is vergund.

De GGD-rapporten van 2021 en 2023 laten zien dat de leefbaarheid van Renkum onder druk staat v.w.b. de gezondheid van de inwoners. Dit wordt veroorzaakt door zowel geur als geluid. Het is volgens ons voorbarig en ongepast om in het kader van MER vooruit te lopen op het kostenaspect voor aanpassingen die voor het dorp Renkum en de gezondheid van de Renkumse bevolking noodzakelijk zijn.

Uitgaande van het feit dat de grenswaarden voor geluid nu al overschreden worden en de te nemen maatregelen afhankelijk worden van wanneer SKP het opportuun vindt ze toe te passen, zijn wij van mening dat er van uitbreiding van de productie geen sprake kan zijn.

Ook worden de verkeersbewegingen van en naar het terrein niet meegenomen in de modelmatige berekeningen van geluid, maar wordt de uitbreiding van de openingstijden voor vrachtverkeer wel meegenomen als oplossing voor beperking van geluid. Juist ook het zware vrachtverkeer dat van en naar de fabriek rijdt veroorzaakt een deel van de ervaren overlast van geluid en trillingen.

Daarnaast hebben de mensen in het dorp ervaren dat het met andere toeren draaien van de PM2 als gevolg van een ander productieproces heeft geleid tot vergroten van geluidsoverlast. Wij lezen onvoldoende terug hoe in scenario 2 dit soort zaken voorkomen worden.

In het rapport met de gekozen referentie en het bereken model wordt geen rekening gehouden met afwijkende bedrijfssituaties en ook niet met het op dit moment regelmatige affakkelen. Juist in dit soort situaties in de nachtelijke uren geven enorme ervaren overlast.

Opnieuw zou ook hier variant 3 het meest bijdragen aan het voorkomen van overlast door geluid.

8. Trillingsbelastingsonderzoek

Bij meer productie bestaat de mogelijkheid dat er meer trillingen gevoeld gaan worden op de al bekende plaatsen of op nu nog niet bekende plaatsen. Ook zijn er meer verkeersbewegingen voorzien over een langere tijd of volcontinue. Dit probleem, en in het bijzonder het risico op een toename van de trillingsbelasting, behoort meer aandacht te krijgen. De rekenmodellen lijken beperkt tot nabije bewoning, terwijl er nu al op grotere afstand overlast wordt ervaren. Voor een goede beoordeling zijn daarom metingen en grotere afstand noodzakelijk, met name in de Noord-Zuid richting.

Er wordt ten onrechte gerekend vanuit een heel oude bestaande situatie (2007 en 2017) die nu duidelijk niet meer representatief is. Sterker nog: bij de vergunning die is verleend is er aangesloten bij de trillingsbelasting van de verleende vergunning van 2009 toen er een totaal andere productie en productiehoeveelheid plaats vonden.

De effecten van het in 2016 opnieuw opstarten van de PM2 met een ander product heeft voor wat betreft trillingen een enorm effect gehad op de ervaren trillingsoverlast in de woningen ten zuiden van het fabrieksterrein. Met name ook verder weg gelegen woningen dan in het onderzoek betrokken worden. Ook bij andere woningen in een straal van 500 meter rond de fabriek zijn trillingen ervaren die zich uitten in geluid. Radiatoren, spiegels, meterkasten, kasten met servies, die door trillingen geluid gingen produceren.

In het MER stelt SK Parenco dat uit het trillingsonderzoek blijkt dat de trillingsbelasting vanwege de inrichting voor alle onderzochte alternatieven voldoet aan de grenswaarden van de vigerende vergunning (2009), met uitzondering van Dorpsstraat 160.

Over dit pand stelt SK Parenco dat het dynamisch gedrag van het pand na een verbouwing niet meer representatief is om de trillingsbelasting tengevolge van SK Parenco te toetsen aan de relevante vergunningvoorschriften.

Betekent dit dat SK Parenco zich ten opzichte van dit pand ontslagen acht van de verplichtingen van de trillingsvoorschriften? Duidelijk is, dat hier een probleem is ontstaan. Of, en vooral hoe en door wie dat moet worden opgelost, is niet duidelijk.

SK Parenco wekt in het MER de indruk dat het bedrijf dit niet (meer) als zijn probleem ziet omdat het dynamisch gedrag van Dorpsstraat 160 – ten opzichte van de situatie waarvoor de vigerende milieuvergunning geldt - is veranderd door de verbouwing. Impliciet legt het bedrijf daarmee de verantwoordelijkheid voor eventuele problemen als gevolg van trillingen bij de eigenaar en/of bewoner van Dorpsstraat 160.

Maar de trillingen worden veroorzaakt door de bedrijfsvoering van SK Parenco. De revisievergunning zal ook duidelijkheid moeten geven over de bescherming van Dorpsstraat 160 tegen de gevolgen van door het bedrijf veroorzaakte trillingen.

Het lijkt ons dan ook onverantwoord dat het bevoegde gezag doorgaat met het verlenen van hogere grenswaarden voor trillingen en geluid. Het blijven uitgaan van referentiewaarden en vergunde waarden die geen recht doen aan de feitelijke ervaren situatie lijkt ook voor trillingen niet langer evident.

Opnieuw wordt er geen meting gedaan naar de trillingsbelasting van het vrachtverkeer buiten het terrein. (Net als bij het akoestisch onderzoek.) Dit doet geen recht aan de ervaren overlast. Ook zal door verruiming van de tijden voor het aanrijden en vertrekken van dit vrachtverkeer geen recht doen aan de ervaren overlast. Juist met het voornemen om de snelheid op de N225 te verlagen en de aanwezigheid van verkeersregelininstallaties in de nabijheid van de bebouwing zal de trillingen verhogen. Wij zijn van mening dat dit absoluut meegenomen zal moeten worden in het onderzoek voorafgaand aan de te verlenen vergunning.

Er wordt gerept over de technische en financiële onmogelijkheden om trillingen te reduceren; net als bij akoestisch onderzoek geldt ook hier dat dit prematuur is, en niet in het kader van een MER thuishoort. Tegelijkertijd past dit in het beeld dat wij onder het kopje algemeen hebben benoemd. “Geef ons een zo groot mogelijke vergunning en dan zien wij wel wat we doen en wanneer om de ervaren overlast te beperken.” Deze houding past absoluut niet bij een bedrijf dat pretendeert een “Goede buur” te willen zijn. De hogere grenswaarde ten gevolge van een reeds bestaande inrichting dient absoluut te worden heroverwogen t.b.v. de gezondheid van inwoners. Korthedshalve verwijzen wij naar de GGD-rapporten waarin wel degelijk ook de ervaren trillingen worden gezien als “gezondheidskundig onwenselijk”.

9. Energie- en klimaatonderzoek

Deze studie is een bonte verzameling van mogelijke processen, hergebruiksmogelijkheden, besparingsmaatregelen en alternatieve energiebronnen. Het is inmiddels duidelijk dat Ultradiepe Geothermie als alternatieve energiebron buiten beschouwing zal blijven in het kader van de te verlenen vergunning. Toch wordt het in het energierapport opgevoerd als alternatieve energiebron.

Er zijn geen duidelijke technische en operationele uitgangspunten voor de berekeningen gegeven, zodat de resulterende gesimplificeerde staafdiagrammen niet te verifiëren zijn. Een energiestromen-(Sankey)-diagram ontbreekt. Ook is niet duidelijk in hoeverre de consumptie van biomassa in aanmerking genomen is.

Het onderdeel “klimaat” wordt in het geheel niet behandeld met uitzondering van een deel van de CO₂ productie. Dit omdat biomassa in de studie als CO₂ neutraal wordt beschouwd. Biomassa verbranden leidt echter wel tot de (ten onrechte niet gesignaleerde) emissies van CO₂, alsmede van andere broeikasgassen (methaan), fijnstof en as.

De elektriciteitsproductie met PV-panelen is waarschijnlijk een factor 3 verkeerd berekend. Daarnaast wordt niet inzichtelijk gemaakt of de netbeheerder in staat is om deze uitbreiding voor zonnepanelen te laten plaatsvinden en wat het effect zal zijn voor de panelenbezitters in het dorp Renkum en omgeving. De voorliggende energie MER-studie is een bedrijf, dat voor 0,15% van de totale Nederlandse energieconsumptie verantwoordelijk is, onwaardig.

10. Geohydrologisch onderzoek grondwaterbesparing

Zoals ook in andere rapporten het geval is, is het is volstrekt onnavolgbaar hoe de berekeningen zijn uitgevoerd, waardoor niet kan worden gecontroleerd of dat correct is gedaan. De beschrijving van het grondwatermodel in het kader op p. 6 is onder de maat.

Waarom voldeden eerdere modellen niet? Ligt de modelrand (met name de noordelijke) niet te dicht bij de onttrekking, zodat het model het opgepompte water voor een deel haalt uit toestroming over de modelrand (terwijl het water in werkelijkheid alleen gehaald wordt uit een reductie van de verdamping en de afvoer van oppervlaktewater). We moeten het maar doen met een rapport van Waterbedrijf Gelderland uit 1988. Hoe het model precies in elkaar zit, komen we niet te weten. De meest recente versie van het Over-Betuwe model die wij kennen dateert van december 2022. Daarin staat nadrukkelijk dat die versie ongeschikt is voor toepassing boven de Nederrijn.

De berekeningen zijn met grote onzekerheden omgeven. Het onderzoek verdient een kwantitatieve analyse van die onzekerheden. De winning van grondwater zal grotendeels gecompenseerd worden door minder afvoer van oppervlaktewater (verdampingsreductie speelt nauwelijks een rol omdat de meeste bodems grondwateronafhankelijk zijn). Een grondwatermodel moet in staat zijn op een correcte manier te simuleren waar die afvoerreductie vandaan wordt gehaald (beken en Betuwe).

Het heeft er echter alle schijn van dat het door RHDHV gebruikte Overbetuwe model daartoe niet in staat is. De uitkomsten van de RHDHV-studie laten aanzienlijk minder effecten van de grondwateronttrekking door zien dan eerdere studies (zoals van TAUW uit 2003 en 2009), zonder dat daar een verklaring voor wordt gegeven. De hydrologische gevolgen (en daarmee ook de ecologische gevolgen) van de scenario's zijn niet aan de hand van de juiste variabelen (GLG en watervoerendheid) beoordeeld.

Op pagina 6 staat een dynamische modellering niet nodig is. Het werkelijke argument, meteen daarna genoemd, is dat modellering complex is. Het droogvallen van beken gebeurt in de zomer; om dat te kunnen simuleren is juist wel een dynamische modellering nodig.

Op pagina 28 staat: "De natuurlijke langjarige fluctuatie in de grondwaterstand door droge en natte jaren varieert van circa 50 tot 200 centimeter, afhankelijk van de locatie in de beekdalen. Dit betekent dat de impact van verlaagde grondwateronttrekking beperkt is en dat de effecten in beekafvoer alleen te verwachten zijn in periodes waarin de grondwaterstand relatief hoog staat". Dit is onjuist, want er is geen sprake van natuurlijke variaties: vooral het ver wegzakken van de grondwaterstand wordt mede veroorzaakt door de winning.

Het heeft er al met al alle schijn van dat naar het door SKP gewenste resultaat is toe geredeneerd. Voor meer commentaar verwijzen we naar het deskundigenrapport van prof. Witte uit 2023.

11. Natuurtoets

De natuurtoets legt weinig nadruk op mogelijke negatieve ecologische effecten en een brede ecologische connectiviteit ontbreekt in dit onderdeel. Daarnaast wordt de reductie van de grondwateronttrekking tot 20% genoemd. Echter wordt er in dit onderdeel van de MER niet ingegaan wat de reden is dat SKP niet volledig over zou kunnen gaan op rivierwater.

In het rapport wordt geen referentiesituatie beschreven met betrekking tot de emissie en depositie van stikstof en de invloed daarvan op de natuur. Het is logisch dat een terrein dat de bestemming zware industrie heeft niet behoort tot het Gelders Natuurnetwerk of een Groene ontwikkelzone, maar het is zeer wel mogelijk dat dit wel het geval zal zijn wanneer variant 3 nader beschouwd zou worden. Daarmee zou dit alternatief veruit de voorkeur hebben in relatie met de Gelderse opgave van natuurherstel en vermindering van schadelijke uitstoot.

12. Verkeer en logistiek onderzoek

Er worden geen realistische relaties gelegd met andere verkeerstromen die er ook zijn in de huidige situatie, zoals de toenemende druk van verkeer vanaf de campus van Wageningen. De gekozen uitgangspunten houden geen rekening met al genomen besluiten m.b.t. de verkeerssituatie in de toekomst, zoals aanpassingen van de provinciale weg t.b.v. het verbinden van de uiterwaarden met het Renkums Beekdal en het verlagen van de maximum snelheid naar 60 kilometer per uur.

De snelfietsroute langs het fabriekscomplex bestaat nog niet heel lang en het lijkt aannemelijk dat het gebruik daarvan in de toekomst zal toenemen (met alle gevolgen van dien voor de verkeersveiligheid én de gezondheid van de gebruikers t.g.v. onder andere blootstelling aan uitlaatgassen). Er wordt bovendien gerekend met het goede gedrag en de juiste intenties van chauffeurs en niet met de werkelijke praktijk.

Het verruimen van de tijden van en naar het terrein, tegelijkertijd met het verhogen van het aantal verkeersbewegingen zal de druk op de N225 nauwelijks verminderen. Wij verwachten dat er zelfs meer overlast zal ontstaan voor de bewoners van het dorp Renkum. Deze situatie is vanuit het oogpunt van de leefbaarheid in de dorpen Renkum en Heesum onwenselijk.

Een ander tot op heden onderbelicht aspect is dat van het effect dat de stoomwolken van SKP hebben op de verkeersveiligheid. Met name in de herfst, winter en voorjaar worden regelmatig hele wegdelen in zowel het dorp als op de N225 glad als gevolg van uitsneeuwende mist (stoom) en bevriezing van nat geworden wegdelen door stoom. Ook het zomaar en onverwacht een mistwolk inrijden zorgt voor een schrikreactie bij bestuurders en is dus gevaarlijk.

De toename van scheepvaart wordt in de diverse stukken genoemd, maar wat het effect zal zijn op de natuur, voor het milieu, de uitstoot en het lawaai wordt niet uitgewerkt. Zijn er bijvoorbeeld voorzieningen als walstroom aanwezig in de haven? Wat is het effect op geluid als er ook in de nachtelijke uren geladen en gelost gaat worden en er gebouwen, die nu nog als geluiddemper werken verdwijnen? En wat is het effect op de nabije natura 2000 hiervan?

13. Beschouwing externe veiligheid

De conclusie van SKP dat het bedrijf niet onder REVI en BEVI en BRZO2015 zou vallen is aanvechtbaar. Op een aantal plaatsen in de bijlagen is te zien dat de opslag van gevaarlijke stoffen tegen de grenswaarden aanliggen. In meer algemene zin is te stellen dat door de afstand van de punt van de grens van het terrein tot aan de bebouwing dusdanig klein is (veel minder dan 200 meter en op sommige plaatsen zelfs minder dan 50 meter) dat het risico van de gecombineerde opslag en overslag van gevaarlijke stoffen een risico vormt.

Op verschillende plaatsen in de aangeleverde stukken staan verschillende hoeveelheden en ook verschillende processen beschreven. Zonder nadere beschrijving van de daadwerkelijke opslagplaatsen van de gevaarlijke stoffen in combinatie met hoeveelheden lijkt het het woord van SKP tegen dat van het bevoegde gezag. In dit kader zou ook het transport van de gevaarlijke stoffen over de N225 en het transport over water in relatie tot de afstand van het dorp, mee beschreven en meegewogen moeten worden in de MER en de uiteindelijk voor te schrijven vergunningsregels.

14. Water

Het ontbreekt aan literatuurreferenties die beweringen in het rapport kunnen staven. De indruk bestaat dat meerdere beweringen dubieus zijn, zoals dat koel grondwater nodig is om gelatering van zetmeel te voorkomen (gebeurt pas bij 60 oC) en dat aan het gebruik van oppervlaktewater risico's zijn verbonden (wat op p. 6 staat beschreven zijn geen risico's maar problemen waarvoor technische oplossingen bestaan). De beschrijving van referentiesituatie (H3) is vooral een weergave van nobele besparingsmaatregelen in plaats van een kwantitatieve beschrijving van hoeveelheden die worden onttrokken aan - en geloosd op het milieu.

In het rapport komen verschillende referenties voor. Bijlage A2 beschrijft bijvoorbeeld niet de vergunde situatie, maar een situatie in een bepaald jaar (welk?) en op p. 13 zijn 2020-2022 de referentie jaren.

Onbelicht blijft wat er in de RWZI gebeurt met andere dan organische bestanddelen, zoals producten van inktresten. Hetzelfde geldt voor de invloed van het geloosde effluent op de ecologie van de Neder-Rijn en het Renkums Beekdal (over enkele jaren zal de provinciale weg doorlaatbaar zijn gemaakt voor rivierwater).

De MER beantwoordt niet de vraag welke invloed het gebruik van geothermie heeft op de kwaliteit van het grondwater. Hoewel er gesteld wordt dat UDG een apart traject zal zijn, wordt er op diverse plaatsen in de MER wel degelijk als oplossing aan gerefereerd. Daarmee zou in het kader van deze MER hier ook iets over opgenomen moeten worden. Effecten van grondwaterstands daling: zie 10: Geohydrologisch onderzoek grondwaterbesparing.

15. Bodem

Nu het er op lijkt dat er een verzoek is ingediend voor een heel ruime vergunning waarbij de uitvoering op onderdelen in langere tijd gaat plaatsvinden ligt het in de rede om nu een nulmeting te doen naar de kwaliteit van de bodem. Al eerder bleek er grotere vervuiling op plaatsen te zijn dan was aangenomen. Te verwachten valt dat ook bij sloopwerkzaamheden risico's op vervuiling ontstaan.

Alleen daarom al had er specifiek en gedetailleerd bodemonderzoek gedaan moeten worden in het kader van deze MER zodat dit als een nulmeting aanwezig is, ook al omdat de vervuiling in de grond uit zou kunnen stromen richting de rivier en de naastgelegen natuurgebieden.

16. Gezondheid en leefomgeving

SKP geeft aan in de MER dat zij geen bedreiging vormen voor de gezondheid van de bewoners in de omgeving van de fabriek en hun aanwezigheid ook geen effect heeft op de leefomgeving. Met de uitbreiding van het productieproces en ook de bouw van nog hogere schoorstenen dan nu al aanwezig zal het landschap en het zicht wijzigen in negatieve zin.

Hogere schoorstenen zijn mogelijk gunstig voor de ervaren overlast in het centrum van het dorp Renkum, maar het is de vraag of daarmee niet op een grotere afstand de overlast ervaren zal worden. Nu al krijgen wij signalen dat bij Noorderwind aan de overkant van de rivier in Heteren de stank van SKP waarneembaar is. In de GGD-rapporten wordt

aangegeven dat de aanwezigheid van SKP en de overlast die zij veroorzaken “gezondheidskundig onwenselijk is”.

Het RIVM geeft aan dat het moeilijk is om het causale verband van het voorkomen van ziekten, in de directe omgeving van de fabriek in relatie tot deze fabriek, aan te tonen. Daarmee geven zij niet aan dat er geen effect is op de gezondheid zoals door SKP in deze MER wordt beweerd. Inmiddels staat ook vast dat vooral stikstof en fijnstof op langere en kortere termijn wel degelijk aantoonbaar invloed hebben op de gezondheid van mensen.

Wij willen hierbij opmerken dat SKP nu, maar zeker ook bij uitbreiding, willens en wetens zeker meer uitstoot en ook zeker meer overlast gaat veroorzaken. Te bezien valt of er dan geen sprake is van een strafbaar feit of milieudelict. Zie hiervoor bijvoorbeeld artikel 173a van het wetboek van strafrecht. Te lezen valt bijvoorbeeld in het deelrapport over Energie en klimaat (figuur 5.2) dat er ongefilterd stoffen de lucht in zullen gaan die ziekmakend zijn en een sterk effect hebben op het klimaat en milieu. Onderzoek naar het voorkomen en beperken daarvan gaat pas plaatsvinden als er “technisch-economisch potentieel is” om dit te doen.

17. Participatie

Hoewel SKP aangeeft de omgeving te hebben betrokken bij hun plannen zijn wij van mening dat dit niet zo is. De initiële overleggen, de klankbordgroep, met vertegenwoordigers van bewonersgroepen waren georganiseerd door SKP zelf en voornamelijk bemenst met deelnemers met “belangen” bij Parenco.

Wiens brood men eet, wiens woord men spreekt is in dit kader erg toepasselijk. Als je alle Kerstpakketten mag leveren voor SKP, of jaarlijks een fijne bijdrage krijgt voor het organiseren van je activiteiten, dan is het lastig om kritisch te zijn. Nog los van het feit dat de hoeveelheid technische informatie, uitgestort over leken, zonder mogelijkheid tot echte voorbereiding, het lastig maakt om inhoudelijk te kunnen reageren. Deze bijeenkomsten waren in het leven geroepen als gevolg van de ervaren overlast en niet ten behoeve van de revisievergunning.

De mede met de provincie en gemeente Renkum opgezette Omgevingsdialoog had hetzelfde bezwaar als de eerder genoemde klankbordgroep over de overlast. Nagenoeg dezelfde deelnemers namen deel—pas na opmerkingen van onze kant werden er aanvullingen gedaan.

Wat verschil maakte, was dat de leiding in handen was van een niet betrokken derde. Deze professionele facilitator heeft niet kunnen voorkomen dat er, voor iedereen zichtbaar tijdens een digitale vergadering, door de directie van SK en SKP in een chat werd gesproken over de bijeenkomst als “de Muppetshow” en ook werd gemeld dat het tijd werd voor “de S-side”, de hooligans van Feijenoord.

Deze omgevingsdialoog had, opnieuw, als doelstelling om met elkaar te komen tot een aanvaardbaar niveau van overlast. Het was geen voorbereiding op de aanvraag van een revisievergunning. Toen dit traject dichterbij kwam heeft SKP de stekker uit de dialoog getrokken. Helaas is de eindversie van de evaluatie dusdanig gecensureerd dat het als voorbeeld voor de toekomst nauwelijks bruikbaar is.

In de voorbereiding naar de revisievergunning organiseert SKP nu zelf, digitale, bijeenkomsten. Er wordt at random, 1 keer per kwartaal, een groep inwoners uitgenodigd (500 adressen per keer) die zich moeten aanmelden om deel te kunnen nemen.

Dat dit een hoge drempel is blijkt uit het feit dat het aantal deelnemers bedroevend laag is. Meestal tussen de 5 en 10 deelnemers. In deze bijeenkomsten houdt SKP een promotioneel praatje met plaatje en is er nauwelijks mogelijkheid tot het stellen van vragen. Ook worden er geen verslagen openbaar gemaakt.

Wij durven te stellen dat er geen sprake is van een serieuze dialoog of serieuze participatie. Als deze revisie-aanvraag en MER onder de Omgevingswet waren ingediend dan zou deze participatie waarschijnlijk als volstrekt onvoldoende worden geclassificeerd.

Tot besluit

Wij vinden het MER-dossier nog steeds rommelig opgezet en op veel onderdelen niet/onvoldoende te controleren. Het levert geen goed, compleet en overzichtelijk beeld op van de milieugevolgen van de verschillende alternatieven en hun onderlinge samenhang.

In plaats van een degelijk en volgens wetenschappelijke standaarden uitgevoerd onderzoek is het een vergaarbak van gegevens, vaak van onduidelijke, niet-verifieerbare of onvergelykbare herkomst. Er zijn geen goede nulmetingen verricht. Het ontbreekt aan samenhang tussen de rapporten. Onderliggende stukken en berekeningen zijn onvolledig. Er wordt teruggevallen op oude onderzoeken die niet- c.q. onvoldoende representatief zijn. Ook wordt er ten onrechte vooruitgelopen op technische moeilijkheden, mogelijkheden en financiële consequenties.

Tussen de regels schemert vaak de wens om het voorkeursalternatief positief te laten uitkomen, maar dan alleen als het economisch opportuun is voor het bedrijf. Volgens Vijf Dorpen in 't Groen en Mooi Wageningen is de kwaliteit van deze MER onvoldoende om als vertrekpunt voor een revisievergunningstraject te kunnen dienen.

Met vriendelijke groeten,

Namens Vijf Dorpen in 't Groen:

Flip Witte, voorzitter

Hermie van den Berg

Mariska Huisewé

Namens Mooi Wageningen:

Raoul Beunen